# Przedmiotowy system oceniania z przedmiotu **biznes i zarządzanie**

## I Podstawa prawna

Przedmiotowe zasady oceniania opracowano na podstawie:
- Realizowanego w szkole programu nauczania przedmiotu biznes i zarządzanie – „Krok w biznes i zarządzanie – program nauczania biznesu i zarządzania w zakresie podstawowym dla liceum ogólnokształcącego i technikum,"

## II Ogólne zasady oceniania uczniów

1. Cele przedmiotowego systemu oceniania
- Poinformowanie ucznia o poziomie jego osiągnięć edukacyjnych.
- Niesienie pomocy uczniowi w samodzielnym planowaniu swego rozwoju.
- Motywowanie ucznia do dalszej pracy.
- Dostarczenie rodzicom i nauczycielom informacji o postępach, trudnościach, specjalnych uzdolnieniach ucznia.
- Umożliwienie nauczycielowi doskonalenia organizacji i metod pracy dydaktyczno- wychowawczej.
2. Oceny są jawne dla ucznia i jego rodziców/opiekunów prawnych.
3. Na wniosek ucznia lub jego rodziców/opiekunów prawnych nauczyciel uzasadnia ustaloną ocenę w sposób określony w Statucie Szkoły.
4. Poprawione prace są udostępniane uczniom na lekcji, podczas której nauczyciel omawia sprawdzian. Jeśli uczeń jest nieobecny, praca jest udostępniana w czasie konsultacji lub w terminie wyznaczonym przez nauczyciela.
5. Na wniosek rodziców/opiekunów prawnych ucznia sprawdzone i ocenione prace kontrolne są udostępniane do wglądu podczas wywiadówek lub konsultacji.
6. Prowadzenie zeszytu jest obowiązkowe. Wymagane są notatki samodzielnie prowadzone przez ucznią podczas zajęć i uzupełniane w domu. W zeszycie powinny znaleźć się także zadania domowe. Uczeń musi posiadać teczkę z dodatkowymi materiałami z zajęć, np. w postaci ćwiczeń, czy kart pracy.

## III Formy aktywności i metody sprawdzania wiedzy uczniów

1. Ocenie podlegają:
- sprawdziany pisemne obejmujące szersze partie materiału,
- kartkówki z zakresu materiału przerabianego na ostatnich lekcjach (np. poświęcone trzem ostatnim tematom),
- minimatury – sprawdziany z większej części materiału z zadaniami podobnymi do zadań obowiązujących na egzaminie maturalnym,

- odpowiedzi ustne – z bieżącego materiału lub z innych form ustalonych wspólnie przez nauczyciela i uczniów
- dodatkowa praca ucznia (np. udział w konkursach przedmiotowych),
2. Kryteria oceniania poszczególnych form aktywności:
- sprawdziany, minimatury

| Ocena | Przelicznik procentowy |
|---|---|
| 6 | 100% + praca bezbłędna |
| 5 | 86-100% (drobne błędy, które jednak nie zmieniają liczby otrzymanych punktów) |
| 4 | 71-85% |
| 3 | 56-70% |
| 2 | 41-55% |
| 1 | 0-40% |

- kartkówki

| Ocena | Przelicznik procentowy |
|---|---|
| 5 | 86-100% |
| 4 | 71-85% |
| 3 | 56-70% |
| 2 | 41-55% |
| 1 | 0-40% |

- aktywność i praca ucznia na lekcji są oceniane stopniem lub zapisami dopuszczonymi w WSO (plusy/minusy, nieprzygotowania itp.). Poprzez „aktywność na lekcjach" rozumie się: pracę samodzielną, pracę w parach i grupach nad zadaniami wyznaczonymi przez nauczyciela, tworzenie krótkich wypowiedzi ustnych i pisemnych w trakcie lekcji.
5 plusów – ocena bardzo dobra z pracy na lekcji.
5 minusów – ocena niedostateczna z pracy na lekcji.
3. Jeden raz w semestrze uczeń może zgłosić nieprzygotowanie się do lekcji bez podawania powodu, co zostaje oznaczone w dzienniku wpisem w rubryce pod symbolem „np".
4. Szczególne osiągnięcia uczniów, w tym udział w konkursach przedmiotowych są oceniane zgodnie z zasadami zapisanymi w WSO.
5.Testy diagnostyczne/badanie wyników mogą być przeprowadzane pod koniec I lub II semestru.
6. Za niesamodzielną pracę (np. korzystanie z telefonu komórkowego) uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną z danej formy sprawdzającej oraz nie może przystąpić do poprawy.
7. Uczeń jest informowany o planowanym sprawdzianie (minimaturze) z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem.
a) Termin sprawdzianu jest ustalany z uczniami i wpisywany do dziennika elektronicznego.

b) Sprawdzian może poprzedzać lekcja powtórzeniowa, podczas której nauczyciel zwraca uwagę uczniów na najważniejsze zagadnienia z danego działu.
c) Sprawdzian umożliwia sprawdzenie wiadomości i umiejętności na wszystkich poziomach wymagań edukacyjnych.
d) Zadania ze sprawdzianu są przez nauczyciela omawiane po oddaniu prac.
8. Kartkówki są przeprowadzane w formie pisemnej, a ich celem jest sprawdzenie wiedzy i umiejętności ucznia z zakresu programowego ostatnich jednostek lekcyjnych.
a) Nauczyciel nie ma obowiązku uprzedzania uczniów o terminie i zakresie programowym kartkówki.
b) Termin kartkówki i jej zakres może być jednak wpisany do dziennika elektronicznego.
9. Praca domowa jest praktyczną, pisemną lub ustną formą ćwiczenia umiejętności i utrwalania wiadomości zdobytych przez ucznia podczas lekcji. Pracę domową uczeń wykonuje w formie zleconej przez nauczyciela.
10. Uczeń musi uzyskać oceny ze wszystkich pisemnych i ustnych form sprawdzania wiedzy ustalonych w danej klasie w danym semestrze.

## IV Sposoby informowania ucznia i rodzica o ocenie.

Zgodnie z zapisami Statutu Szkoły.

## V Zasady uzupełniania braków i poprawy ocen

1. Jeśli uczeń jest nieobecny w czasie sprawdzianu lub kartkówki ma dwa tygodnie na zaliczenie tej partii materiału. W przypadku dłuższej, usprawiedliwionej nieobecności termin zaliczenia ustala się indywidualnie z uczniem, ewentualnie w porozumieniu z wychowawcą, rodzicem i pedagogiem szkolnym.
2. Uczniowie mają prawo poprawiać ocenę w ciągu dwóch tygodni od jej wpisania do dziennika. Poprawa odbywa się w czasie lekcji (pierwszy termin) lub poza lekcjami w czasie konsultacji (kolejne terminy).
3. Warunki uzyskania oceny wyższej niż proponowana na koniec roku określa Statut Szkoły.

## VI Ocenianie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

W zależności od dysfunkcji – według wytycznych przekazanych przez Pedagoga Szkolnego.
Sprawdzanie wiedzy w ramach zadań maturalnych – minimatury, oceniane są zgodnie z wytycznymi CKE dla uczniów z dostosowaniami wymagań oceniania.

## VII Dodatkowe informacje wpisywane do dziennika mające charakter informacyjny

• nieprzygotowanie do lekcji – oznaczone symbolem „np."
• nieobecność ucznia na lekcji, na której była przeprowadzana forma sprawdzenia wiadomości (np. w postaci diagnozy/sprawdzianu wiadomości) – oznaczone symbolem „nb.",

• wynik procentowy z testów diagnostycznych, próbnych egzaminów itp.
• ocena za pracę bieżącą (bdb za 5 plusów, ndst za 5 minusów).

Kryteria oceniania

| ocena | Umiejętności i aktywność | wiedza |
|---|---|---|
| celujący | Uczeń:<br>· inicjuje dyskusje na określony temat<br>· przedstawia własne (racjonalne) koncepcje rozwiązań, działań, przedsięwzięć<br>· systematycznie wzbogaca swoją wiedzę i umiejętności, dzieli się nimi z grupą<br>· odnajduje analogie, wskazuje szanse i zagrożenia określonych działań<br>· wyraża własny, krytyczny, twórczy stosunek do omawianych zagadnień<br>· argumentuje własne poglądy, swobodnie i bezbłędnie posługując się zdobytą wiedzą<br>· odnosi sukcesy w rywalizacji pozaszkolnej/pozalekcyjnej w konkursach, których tematyka pokrywa się z treściami kształcenia realizowanymi na zajęciach przedmiotu biznes i zarządzanie<br>. uczestniczy z zaangażowaniem we wszystkich zajęciach<br>uzyskał oceny ze wszystkich obowiązkowych sprawdzianów | Uczeń bezbłędnie opanował wiedzę z zakresu programu nauczania. |
| bardzo dobry | Uczeń:<br>· sprawnie korzysta z wszystkich dostępnych źródeł informacji<br>· samodzielnie rozwiązuje zadania i problemy postawione przez nauczyciela<br>· jest aktywny na lekcjach i uczestniczy w zajęciach pozalekcyjnych z zakresu przedmiotu biznes i zarządzanie (zawody, konkursy) lub zajęciach pozaszkolnych o specyfice zbliżonej do przedmiotu<br>· bezbłędnie wykonuje zadania, koryguje błędy kolegów, odpowiednio | Uczeń opanował wszystkie treści programu i sprawnie wykorzystuje wiedzę z innych przedmiotów do wykonywania zadań z zakresu przedmiotu biznes i zarządzanie. |

| | | |
|---|---|---|
| | wykorzystuje sprzęt i środki dydaktyczne<br>· sprawnie wyszukuje w różnych źródłach informacje o sposobach alternatywnego działania (także doraźnego)<br>· umie pokierować grupą rówieśników<br>· uzyskał oceny ze wszystkich obowiązkowych sprawdzianów | |
| dobry | Uczeń:<br>· samodzielnie korzysta ze wskazanych źródeł informacji<br>· poprawnie rozumuje w kategoriach przyczynowo -skutkowych<br>· samodzielnie wykonuje typowe zadania o niewielkim stopniu złożoności<br>· podejmuje wybrane zadania dodatkowe<br>· jest aktywny na lekcjach<br>· poprawnie wykonuje działania, umie dobrać sprzęt i środki do rodzaju zadania<br>· uzyskał oceny ze wszystkich obowiązkowych sprawdzianów | Uczeń opanował wszystkie podstawowe treści programu i umie w miarę swobodnie się nimi posługiwać. |
| dostateczny | Uczeń:<br>· pod kierunkiem nauczyciela wykorzystuje podstawowe źródła informacji<br>· samodzielnie wykonuje proste zadania w trakcie zajęć<br>· przejawia przeciętną aktywność<br>· uzyskał oceny ze wszystkich obowiązkowych sprawdzianów | Uczeń opanował podstawowe treści programu. |
| dopuszczający | Uczeń:<br>· z pomocą nauczyciela wykonuje proste zadania<br>· opanował najbardziej elementarne umiejętności z zakresu przedmiotu | Uczeń ma braki w wiedzy, które jednak nie uniemożliwiają dalszej edukacji i mogą zostać usunięte. |
| niedostateczny | Uczeń:<br>· nie potrafi wykonać najprostszych poleceń, wymagających zastosowania elementarnych umiejętności | Uczeń nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą |

**Wymagania edukacyjne**

| Wymagania na poszczególne oceny | | | | |
|---|---|---|---|---|
| **konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:** | **podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń:** | **rozszerzające (ocena dobra) Uczeń:** | **dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń:** | **wykraczające (ocena celująca) Uczeń:** |
| **I. Osoba przedsiębiorcza** | | | | |
| • wyjaśnia, czym jest przedsiębiorczość,<br>• wyjaśnia różnice między komunikacją społeczną a komunikacją interpersonalną,<br>• odróżnia komunikację werbalną od komunikacji niewerbalnej,<br>• wyjaśnia, na czym polega wywieranie wpływu na ludzi, | • wymienia cechy osoby przedsiębiorczej,<br>• identyfikuje elementy, które składają się na kompetencje osoby przedsiębiorczej,<br>• wyjaśnia, czym są bariery komunikacyjne i podaje ich przykłady,<br>• wymienia techniki pozytywnego wywierania wpływu na ludzi, | • identyfikuje swoje mocne i słabe strony, a następnie posiadane cechy osoby przedsiębiorczej,<br>• określa własne kompetencje przedsiębiorcze,<br>• określa, jakie znaczenie ma umiejętność komunikacji jako element kompetencji przedsiębiorczych,<br>• wymienia zasady skutecznych negocjacji, | • określa związek między zachowaniami osoby przedsiębiorczej a szansami, które stwarza jej gospodarka rynkowa,<br>• rozpoznaje wybrane techniki manipulacji i stosuje sposoby obrony przed manipulacją, | • opracowuje plan rozwoju własnych kompetencji przedsiębiorczych, |
| **II. Podejmowanie decyzji, praca zespołowa i kreatywne myślenie** | | | | |
| • wyjaśnia, na czym polega zarządzanie czasem,<br>• wyjaśnia znaczenie pracy zespołowej,<br>• wyjaśnia, czym są innowacje, | • charakteryzuje etapy podejmowania decyzji,<br>• wyjaśnia, na czym polega kreatywne myślenie i dlaczego pomaga ono w rozpoznawaniu szans rynkowych,<br>• charakteryzuje główne | • stosuje wybrane metody wspomagające podejmowanie decyzji (np. burzę mózgów),<br>• stosuje wybrane techniki pobudzające kreatywność,<br>• wyjaśnia na podstawie wybranych przykładów, jak | • stosuje wybrane techniki zarządzania czasem (m.in. planuje zadania z uwzględnieniem swoich ról życiowych),<br>• rozpoznaje i omawia bariery oraz problemy w tworzeniu i funkcjonowaniu | • organizuje jako lider pracę hipotetycznego zespołu, |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| | bariery ograniczające kreatywne myślenie,<br>• rozróżnia rodzaje innowacji,<br>• wymienia przykłady źródeł innowacji, | innowacje wpływają na zdolności konkurencyjne przedsiębiorstw, | zespołów, | |
| **III. Zarządzanie projektami** | | | | |
| • wyjaśnia istotę projektu,<br>• wymienia przykładowe cechy lidera zespołu projektowego,<br>• wymienia możliwe źródła finansowania projektu, | • charakteryzuje czynniki decydujące o dobrej organizacji pracy zespołu,<br>• wymienia i charakteryzuje role w projekcie, | • definiuje cele projektu za pomocą metody SMART,<br>• określa i charakteryzuje poszczególne etapy projektu na wybranym przykładzie, | • przygotowuje strukturę prac projektowych, w tym określa zadania projektowe,<br>• określa zadania i role poszczególnych członków zespołu na przykładzie wybranego projektu,<br>• przygotowuje harmonogram i prosty budżet projektu, | • weryfikuje na wybranym przykładzie harmonogram i budżet projektu oraz wprowadza konieczne zmiany w harmonogramie i budżecie,<br>• identyfikuje główne problemy oraz ryzyka pojawiające się podczas realizacji projektu, a następnie dokonuje ich analizy w sprawozdaniu cząstkowym,<br>• przygotowuje sprawozdanie z realizacji wybranego projektu, |

| IV. Gospodarka rynkowa | | | | |
|---|---|---|---|---|
| • wyjaśnia, na czym polega rozwój społeczno-gospodarczy,<br>• wymienia przejawy współczesnego patriotyzmu gospodarczego w życiu codziennym,<br>• wymienia filary gospodarki rynkowej i je charakteryzuje,<br>• wyjaśnia, czym są budżet państwa, nadwyżka budżetowa, deficyt budżetowy i dług publiczny,<br>• wyjaśnia, czym jest rynek i jakie pełni funkcje w gospodarce,<br>• wyjaśnia, na czym polega prawo popytu i prawo podaży,<br>• wyjaśnia znaczenie pojęć: *konsument*, *gwarancja*, *reklamacja*, *zakupy na odległość*, | • określa rolę przedsiębiorczości w rozwoju społeczno-gospodarczym w skali lokalnej, regionalnej, krajowej i globalnej,<br>• wykazuje zalety gospodarki rynkowej,<br>• analizuje dochody i wydatki budżetu państwa i przykładowej jednostki samorządu terytorialnego,<br>• klasyfikuje rodzaje rynków według wybranych kryteriów,<br>• wymienia i charakteryzuje pozacenowe czynniki kształtujące wielkość popytu,<br>• wymienia i charakteryzuje pozacenowe czynniki kształtujące wielkość podaży,<br>• wymienia i charakteryzuje podstawowe prawa konsumenta, | • wymienia i omawia podstawowe parametry charakteryzujące gospodarkę (PKB, inflację, zatrudnienie, bezrobocie),<br>• wyjaśnia wpływ deficytu budżetowego i długu publicznego na funkcjonowanie państwa i gospodarki,<br>• wymienia i charakteryzuje główne modele struktur rynkowych (monopol, oligopol, konkurencję monopolistyczną, konkurencję doskonałą),<br>• wyjaśnia zjawiska nadwyżki rynkowej i niedoboru rynkowego,<br>• wymienia instytucje zajmujące się ochroną konsumentów oraz określa cele i zadania tych instytucji,<br>• określa, czym jest patriotyzm zakupowy oraz jakie są jego przejawy w życiu codziennym, | • określa zależności między podmiotami gospodarki rynkowej,<br>• analizuje na przykładzie przebieg krzywej podaży i krzywej popytu,<br>• podaje różnice między reklamacją niezgodności towaru z umową a gwarancją, | • wykazuje negatywne skutki ograniczonej konkurencji i potrzebę przeciwdziałania jej,<br>• wyznacza na prostych przykładach punkt równowagi rynkowej,<br>• sporządza przykładową reklamację, |

| **IV. Finanse osobiste** | | | | |
|---|---|---|---|---|
| • wyjaśnia, czym jest pieniądz,<br>• wyjaśnia, czym jest postawa wobec pieniędzy,<br>• wymienia i wyjaśnia podstawowe zasady tworzenia budżetu gospodarstwa domowego,<br>• wyjaśnia znaczenie pojęć: *podatki*, *osoba fizyczna*, *osoba prawna*,<br>• wymienia podstawowe rodzaje podatków w Polsce,<br>• wyjaśnia, kto i od czego płaci podatek PIT,<br>• definiuje dochód, przychód i kwotę wolną od podatku. | • wymienia cechy pieniądza,<br>• rozróżnia wybrane typy postaw ludzi wobec pieniędzy,<br>• wymienia zalety i wady wybranych typów postaw ludzi wobec pieniędzy,<br>• określa podstawowe kategorie dochodów i wydatków gospodarstwa domowego,<br>• określa i omawia funkcje podatków,<br>• przedstawia sposoby obliczania podatku PIT. | • charakteryzuje funkcje i formy pieniądza,<br>• wyjaśnia zjawisko inflacji,<br>• określa własną postawę wobec pieniędzy,<br>• wyjaśnia, czym jest dojrzałość finansowa,<br>• omawia praktyczne sposoby zarządzania budżetem domowym,<br>• wymienia i opisuje podatki opłacane przez członków gospodarstwa domowego,<br>• dobiera sposób rozliczeń podatku PIT i ulgi możliwe do zastosowania. | • omawia obieg pieniądza w gospodarce,<br>• podaje przyczyny i skutki inflacji,<br>• charakteryzuje poziomy dojrzałości finansowej,<br>• formułuje rady dotyczące unikania spirali zadłużenia oraz możliwości wyjścia z niej,<br>• charakteryzuje rolę podatku VAT. | • wymienia sposoby przeciwdziałania inflacji,<br>• wyjaśnia, czym jest inteligencja finansowa,<br>• omawia wpływ podatków na funkcjonowanie gospodarki, przedsiębiorstw oraz gospodarstw domowych. |
| **V. Usługi finansowe i ubezpieczenia społeczne** | | | | |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| • dokonuje podziału instytucji rynku finansowego w Polsce,<br>• wyjaśnia znaczenie terminów: *limit debetowy, kapitalizacja odsetek, karta płatnicza, gwarancja depozytów*,<br>• wymienia podstawowe rodzaje usług bankowych,<br>• wymienia i rozumie podstawowe zasady bezpiecznego korzystania z bankowości elektronicznej,<br>• wyjaśnia znaczenie pojęć: *kredyt, kredyt konsumencki, rzeczywista roczna stopa oprocentowania, pożyczka, zastaw hipoteczny, zdolność kredytowa*,<br>• identyfikuje rodzaje kredytów według różnych kryteriów,<br>• wymienia zasady bezpieczeństwa i zagrożenia przy korzystaniu z systemów elektronicznych związanych kredytami,<br>• wyjaśnia, czym jest ubezpieczenie, | • przedstawia międzysektorowe instytucje rynku finansowego w Polsce,<br>• rozróżnia rodzaje kont osobistych,<br>• porównuje oferty wybranych usług bankowych,<br>• omawia podstawowe prawa przysługujące kredytobiorcy w wypadku umowy kredytu konsumenckiego,<br>• wymienia najważniejsze kryteria oceny zdolności kredytowej stosowane przez banki,<br>• podaje różnice między kredytem a pożyczką,<br>• porównuje oferty banków i pozabankowych instytucji pożyczkowych w zakresie kredytów i pożyczek,<br>• wymienia i charakteryzuje rodzaje ubezpieczeń według różnych kryteriów,<br>• porównuje oferty zakładów ubezpieczeń na przykładzie ubezpieczenia | • wyjaśnia zasady funkcjonowania lokat bankowych, wymienia i charakteryzuje ich rodzaje,<br>• identyfikuje rodzaje kart płatniczych,<br>• wyjaśnia zasady wyboru najlepszej lokaty, z uwzględnieniem realnej stopy procentowej,<br>• ocenia możliwość spłaty zaciągniętego kredytu przy określonym dochodzie,<br>• wskazuje rolę Biura Informacji Kredytowej (BIK) w procesie przyznawania kredytów,<br>• wyjaśnia relację zakresu ochrony i sumy ubezpieczenia do wysokości składki,<br>• charakteryzuje system zabezpieczenia społecznego (ubezpieczenia społeczne i zdrowotne),<br>• wymienia i charakteryzuje wybrane rodzaje ubezpieczeń osobowych, | • charakteryzuje najważniejsze instytucje rynku finansowego w Polsce oraz objaśnia ich znaczenie w funkcjonowaniu gospodarki, przedsiębiorstw i konsumentów,<br>• wyjaśnia konieczność wczesnego rozpoczęcia systematycznego oszczędzania i inwestowania środków finansowych na emeryturę, | • analizuje przykładową umowę pożyczki, |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| • wyjaśnia znaczenie pojęć: *ubezpieczyciel, ubezpieczony, polisa ubezpieczeniowa, ogólne warunki ubezpieczenia, suma ubezpieczenia,*<br>• wymienia i rozumie zasady bezpieczeństwa i zagrożenia przy korzystaniu z elektronicznych usług ubezpieczeniowych,<br>• wymienia sposoby oszczędzania na emeryturę, | nieruchomości, | | | |
| **VI. Oszczędzanie i inwestowanie** | | | | |
| • wyjaśnia znaczenie pojęć: *inwestowanie, oszczędzanie, instrument finansowy, papiery wartościowe, obligacje, akcje,*<br>• wyjaśnia znaczenie pojęć: *makler, indeks giełdowy, ceduła giełdowa, hossa, bessa,*<br>• wymienia i charakteryzuje instytucje rynku kapitałowego w Polsce,<br>• określa miejsce GPW | • identyfikuje rodzaje inwestycji według różnych kryteriów (przedmiot inwestycji, podmiot inwestowania),<br>• wymienia i omawia rynki giełdowe na GPW,<br>• wymienia i charakteryzuje rodzaje funduszy inwestycyjnych, uwzględniając potencjalne zyski roczne oraz ryzyko wystąpienia strat, | • rozróżnia i charakteryzuje inwestycje rzeczowe i finansowe,<br>• wskazuje różnice między poszczególnymi rodzajami papierów wartościowych,<br>• analizuje tabele z informacjami giełdowymi,<br>• wyjaśnia mechanizm inwestowania w akcje na giełdzie papierów wartościowych na przykładzie GWP, | • wyjaśnia zależność między czasem i ryzykiem a zyskiem z inwestycji,<br>• wyjaśnia, dlaczego ważne jest korzystanie z wiarygodnych informacji przed podjęciem decyzji finansowych,<br>• omawia działania podejmowane przed rozpoczęciem inwestowania na giełdzie,<br>• dostrzega zróżnicowanie | • omawia rolę giełdy w gospodarce,<br>• przeprowadza symulowaną alokację środków finansowych w wybrane formy oszczędzania i inwestowania,<br>• ocenia przykłady praktyk i zachowań etycznych oraz nieetycznych na rynku finansowym i formułuje rekomendacje, co zrobić, |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| w systemie rynku kapitałowego,<br>• wyjaśnia, czym są fundusze inwestycyjne,<br>• wyjaśnia znaczenie pojęć: *jednostka uczestnictwa*, *certyfikat inwestycyjny*,<br>• wymienia i charakteryzuje postawy oszczędzających i inwestorów, | • charakteryzuje prawdziwego inwestora, | • wyjaśnia wagę podstawowych wskaźników giełdowych w podejmowaniu decyzji dotyczących inwestowania na giełdzie,<br>• wymienia i charakteryzuje kryteria wyboru formy inwestycji,<br>• definiuje inwestowanie spekulacyjne w inwestycje alternatywne,<br>• wykazuje różnice między inwestowaniem a hazardem, | stopnia ryzyka i wysokości potencjalnych zysków w zależności od rodzaju inwestycji oraz okresu inwestowania,<br>• opisuje sposoby zachowania w sytuacji straty i zysku, | żeby nie paść ofiarą nieuczciwych praktyk, |
| **VII. Osoba przedsiębiorcza na rynku pracy** | | | | |
| • definiuje planowanie własnej kariery zawodowej,<br>• wyjaśnia, czym są kompetencje zawodowe i kompetencje edukacyjne,<br>• wymienia i omawia sposoby poszukiwania pracy,<br>• wyjaśnia, czym jest aktywne poszukiwanie pracy,<br>• wymienia i omawia elementy dokumentów aplikacyjnych (uwzględniając Europass), | • formułuje swoje cele zawodowe zgodnie z zasadą SMART,<br>• wyjaśnia, na czym polega rozpoznanie rynku pracy (uwzględniając zawody deficytowe i nadwyżkowe, najczęstsze oczekiwania pracodawców),<br>• wymienia najczęstsze błędy w CV i listach motywacyjnych,<br>• eksponuje swoje zalety,<br>• wymienia najczęściej popełniane błędy podczas | • analizuje przykładowe kariery zawodowe znanych ludzi,<br>• rozpoznaje i ocenia własne kompetencje,<br>• uzasadnia konieczność jednoczesnego korzystania z kilku metod szukania pracy,<br>• przygotowuje dokumenty aplikacyjne związane z ubieganiem się o pracę,<br>• dokonuje autoprezentacji podczas symulowanej rozmowy kwalifikacyjnej, | • planuje swoją karierę zawodową, wyróżniając jej etapy,<br>• porównuje swoje kompetencje z oczekiwaniami pracodawców celem oceny własnych szans i zagrożeń na rynku pracy,<br>• charakteryzuje trudności, z którymi borykają się osoby bezrobotne poszukujące pracy,<br>• koryguje swoje wystąpienie na podstawie | • opracowuje plan swojej ścieżki edukacyjnej adekwatny do planu kariery zawodowej,<br>• analizuje formy zatrudnienia na podstawie umów cywilnoprawnych, a następnie wskazuje podstawowe cechy odróżniające je od umowy o pracę,<br>• analizuje poszczególne rodzaje umów o pracę, a następnie wskazuje ich zalety i wady z punktu |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| • wymienia zasady pisania CV i listu motywacyjnego,<br>• definiuje rozmowę kwalifikacyjną,<br>• wymienia i charakteryzuje zasady rozmowy kwalifikacyjnej,<br>• definiuje różnice pomiędzy zatrudnieniem a samozatrudnieniem oraz podaje ich zalety i wady,<br>• wymienia rodzaje umów o pracę,<br>• wymienia formy rozwiązania umowy o pracę,<br>• wymienia umowy cywilnoprawne (umowę--zlecenie, umowę o dzieło),<br>• rozróżnia zachowania etyczne i nieetyczne zarówno pracodawcy, jak i pracownika, | rozmowy kwalifikacyjnej,<br>• wymienia podstawowe prawa i obowiązki pracowników (w tym pracowników młodocianych) oraz pracodawcy,<br>• charakteryzuje reguły moralne i normy prawne jako elementy etycznego postępowania,<br>• wymienia, rozróżnia oraz charakteryzuje podstawowe wartości etyczne w biznesie,<br>• definiuje, czym jest mobbing, | • wymienia przejawy mobbingu, jego skutki oraz sposoby przeciwdziałania mu,<br>• wymienia zasady etycznego pracownika (kodeks etyczny), | konstruktywnej informacji zwrotnej,<br>• wyjaśnia, z czego wynikają różnice między wynagrodzeniem brutto a wynagrodzeniem netto,<br>• wymienia konsekwencje nieetycznych zachowań w relacjach pracownik – pracodawca, | widzenia pracownika oraz pracodawcy, |
| **VIII. Przedsiębiorstwo** | | | | |
| • wyjaśnia znaczenie pojęć: *styl kierowania*, *motywowanie*, *efekt synergii*,<br>• wymienia cechy dobrego przywódcy (kierownika lub lidera) zespołu, | • wymienia i charakteryzuje elementy oraz przebieg procesu zarządzania,<br>• wymienia i omawia zasady organizacji pracy w przedsiębiorstwie,<br>• wymienia style | • dowodzi skuteczności łączenia różnych sposobów motywowania i kontrolowania podwładnych,<br>• wyjaśnia, na czym polega kontrolowanie w procesie | • wykazuje znaczenie zarządzania w osiąganiu celów przedsiębiorstwa,<br>• dokonuje oceny pomysłu na własną działalność gospodarczą pod względem innowacyjności, | • wykazuje znaczenie ochrony własności intelektualnej w prowadzonej działalności,<br>• dokonuje prezentacji koncepcji własnego biznesu i na podstawie |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| • wymienia główne sposoby motywowania pracowników,<br>• wymienia sposoby poszukiwania pomysłu na własny biznes,<br>• wyjaśnia, czym jest biznesplan,<br>• definiuje mikro- i makrootoczenie projektowanego przedsiębiorstwa,<br>• definiuje, czym są przychód, koszty i dochód,<br>• wyjaśnia znaczenie pojęcia *etyka zawodowa*,<br>• wymienia działania etyczne i nieetyczne w biznesie,<br>• wyjaśnia znaczenie pojęcia *korupcja*,<br>• definiuje i omawia istotę i cele społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw. | zarządzania i wyjaśnia, na czym one polegają,<br>• wymienia i opisuje możliwe źródła finansowania działalności gospodarczej,<br>• wskazuje najczęstsze przyczyny niepowodzeń przedsiębiorstwa,<br>• wymienia i omawia zasady sporządzania biznesplanu,<br>• wymienia i charakteryzuje elementy biznesplanu,<br>• wymienia i charakteryzuje rodzaje kosztów,<br>• wymienia, rozróżnia oraz charakteryzuje podstawowe wartości etyczne w biznesie,<br>• identyfikuje rodzaje korupcji,<br>• wymienia przyczyny i skutki oraz sposoby przeciwdziałania korupcji,<br>• wymienia i charakteryzuje korzyści dla otoczenia wynikające ze społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw,<br>• wymienia i charakteryzuje korzyści dla firm wynikające | zarządzania przedsiębiorstwem,<br>• znajduje pomysł na własną działalność gospodarczą na podstawie analizy rynku i doświadczenia innych przedsiębiorców,<br>• wymienia i charakteryzuje etapy zakładania własnej działalności gospodarczej,<br>• uzasadnia przydatność sporządzania biznesplanu niezależnie od etapów rozwoju przedsiębiorstwa,<br>• sporządza w zespole wstępną koncepcję własnego biznesu,<br>• analizuje mikro- i makrootoczenie projektowanego przedsiębiorstwa,<br>• dowodzi negatywnego wpływu szarej strefy na gospodarkę. | • identyfikuje mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia projektowanego przedsiębiorstwa, wykorzystując metodę SWOT, | komunikatów zwrotnych modyfikuje jej elementy,<br>• dokonuje rachunku zysków i strat,<br>• tworzy i analizuje plan finansowy projektowanego przedsiębiorstwa. |